

Analyse af akkompagnementsformer (II) i to-delt takt i D.T.S. Bjerregaards Baldanse

Af Bo Skjærbæk, januar 2018.

I denne gennemgang af akkompagnementsformer i to-delt takt i D.T.S. Bjerregaards Baldanse vil jeg gå i detaljer med D.T.S. Bjerregaards måde at akkompagnere henholdsvis galop og hopsa ud fra disse numre:

Den Traadløse Tellefon, Galop, 59de Hefte, maj 1907, Gram i Hu, Hopsa, 49de Hefte, maj 1902. Samt inddrage yderligere numre¹.

Galop og hopsa er typedanse som forekommer meget stabilt i Baldansehæfterne – en til to gange i hvert hæfte; hopsa også ofte som sidste nummer i et hæfte. Det er meget ofte melodier i 3 repriser, hvor den sidste reprise kan være den længste. Det væsentligste rytmiske akkompagnement til melodierne udgøres af Violin II^{do} stemmen og Bas stemmen. I et forsøg på at beskrive hvorledes D.T.S. Bjerregaard generelt udformer det rytmiske akkompagnement vil jeg kort beskrive akkompagnementet generelt i galop og hopsa ud fra et nummer af hver type og derefter sammenligne de to akkompagnementsformer.

Galop

Violin II^{do} stemmen kunne se rytmisk således ud:

1. reprise

2. reprise

3. reprise

Stemmen benytter sig af 4 forskellige figurer med 8.-dels noder og pauser. En med akkorder på grundslag (fig. 1ⁱⁱ), en på efterslag (fig. 3), en uden akkord på 1-slaget men på de øvrige 8.-dele (fig. 4), som også ses med "forstærkning" af den første 8.-del til to 16.-dele (fig. 5). I 1. reprise benyttes kun fig. 1 rytmisk understøttende – figuren benyttes ikke i de øvrige repriser. I 2. og 3. reprise anvendes fig. 3, 4 og 5. I både 2. og 3. reprise benyttes fig. 5 i takt 4 og takt 5-7 er næsten ens. Det kan være en form for markering af 4- / 8-takts forløb. Der er en klar opdeling i 4-takts forløb i 2. og 3. reprise med to-takts forløb i repriserens første 4 takter, hvor den samme figur ikke benyttes i 2 takter efter hinanden.

1. reprise

2. og 3. reprise

Bas stemmen er noteret med ottendedele på alle betonedede slag, grundtoner på tonika (og subdominant niveau - hvis det forekommer: 3. reprise) og bas-kvintveksel (selvfølgelig med kvinten først) på dominant niveau. Der er kun fjerdedele ved periodeslutninger. Der er enkelte forekomster af tertsbas toner på dominant og subdominant niveau. Og en enkelt septimbas tone på dominant niveau.

Bas-kvintveksel på dominant niveau er oftest en takt med kvinten (8.-dele på betonedede slag) og derefter en takt med grundtonen, men også skiftevis kvint / grundtone indenfor en takt forekommer. Den meget sparsomme brug af toneartens subdominant i de enkelte tonale forløb giver brugen af toneartens andet trin i bassen (kvint vekseltone på dominant niveau) en subdominantisk effekt, som kan understøttes af melodis toner (fra subdominantparallel akkorden).

Hopsa

Violin II^{do} stemmen kunne se rytmisk således ud:

1. reprise

2. reprise

3. reprise

Det er tydeligt at der er stigende rytmisk kompleksitet fra reprise til reprise. 1. reprise er så enkel som det kan blive, måske for at understøtte det hurtige spil. 2. reprise er opdelt i næsten gentagne 2-takts forløb. 3. reprise er opdelt i et gentaget 4-takts forløb, men der er byttet lidt rundt med enkelttakts figurerne. Der bliver anvendt et stigende antal forskellige akkompagnementsfigurer fra reprise til repriseⁱⁱⁱ.

1. reprise

fig. 2

2. reprise

fig. 6

3. reprise

fig. 7

fig. 13

fig. 14

Bas stemmen er noteret med ottendedele på næsten alle betonedede slag, grundtoner på tonika og bas-kvintveksel (selvfølgelig med kvinten først) på dominant niveau. Der er én fjerdedel i 1. reprise ved repriseslutningen, tre i 2. reprises takt 3-4 men ca. 11 i 3. reprise - der dog er dobbelt så lang som de øvrige repriser. En figur med to 8.-dele og én 4.-del på samme tone i en takt forekommer to gange i 2. reprise. En figur med én 4.-del, én punkteret 8.-del og én 16.-del på samme tone i en takt forekommer tre gange i 3. reprise.

Sammenligning

Violin II^{do} stemmen har både i galop- og hopsa-satsen en meget enkel, understøttende funktion i 1. reprise. Galop-satserne har et mindre akkompagnements figur repertoire end hopsa satserne, hvilket kan være med til at satsen virker rytmisk mere enkel. I de allerfleste galop-satser benyttes figur 1 i 1. reprise – og kun der – som den eneste rytmiske figur. Hopsa-satserne er rytmisk mere forskellige i akkompagnementet; ikke kun inden for den enkelte sats men også fra sats til sats. I de fleste hopsa-satser benyttes fig. 2 i en af nummerets repriser – som den eneste rytmiske figur.

Basstemmen er rytmisk meget stereotyp i galop-satsen mens der i hopsa-satsen er mindre rytmiske ændringer i løbet af repriserne: mindre rytmiske ændringer med ekstra 8.-dele og punkterede 8.-dele og 16-dele og der bliver flere og flere 4.-dele.

Det har undret mig at den punkterede figur med en punkteret 8.-del efterfulgt af 16.-del, som meget ofte er et væsentligt rytmisk element i D.T.S. Bjerregaards galop melodier, ikke også optræder i violin II^{do}- og Bas stemmerne. Er det meningen at netop den rytmiske spænding der således opstår imellem melodi og det danserytmiske akkompagnement skal være karakteristisk for galop melodier?

De valgte analysenumre hører til den bedste del af D.T.S. Bjerregaards rytmiske arrangementer. Der er mange enklere rytmiske arrangementer af begge typedanse.

Afslutning

Ud fra disse iagttagelser har jeg konstrueret et akkompagnement til en velegnet melodi, så den tager sig ud som en galop eller hopsa i Saugmann Bjerregaard stil.

Bilag

Rytmeoversigt, 2-delt takt, fra baldansehæfternes 2.-violin stemmer, noteret i G-dur, G-nøgleⁱⁱ. Galop og hopsa akkompagnement i Saugmann Bjerregaard stil.

ⁱ Inddragede numre: Galop: 419 Zentrifuge Galop, 778 Den Traadløse Tellefon, Galop, 769 Paa modsatte Side, Galop. Hopsa: 366 Balfeber Hopsa, 658 Gram i Hu, Hopsa, 710 Ud paa Livets Vej, Hopsa, 787 Skattegraveren, Hopsa. Samt alle galop og hopsa numre fra hæfte 50-59.

ⁱⁱ Figurnumrene referer til bilag, som er en samlet oversigt over de mest anvendte akkompagnementsfigurer i de 7 mest forekommende typedanse i D.T.S. Bjerregaards Baldanse.: Rytmeoversigt, 2-delt takt, fra baldansehæfternes 2.-violin stemmer, noteret i G-dur, G-nøgle. Af Bo Skjærbæk, 2018.

ⁱⁱⁱ Fig. 3-6 er de mest forekommende akkompagnements figurer generelt i alle de almindelige typedanse i 2-delt takt (undtagen skottish).